Kyskhetsträd

Vitex agnus-castus

I korthet

- *Vitex agnus-castus* – kransblommiga växter (Lamiaceae).
- Hemma från Medelhavsområdet till Centralasien.
- Doftande, lila till blå blomax från sensommaren till hösten.
- Aromatiska, handflikiga blad med 5–7 smala småblad.
- På sommaren ute i full sol, på vintern kallt och frostfritt.
- Fröna blötläggs och ska ligga kallt i minst 4 veckor före sådd.
- Gror efter ca 2–4 veckor i värme efter förbehandlingen.

Det här kan du se fram emot

Med fröna av kyskhetsträd har du grunden till ett aromatiskt lövträd som du själv formar från den första groddplantan. Efter förbehandlingen visar sig de första groddplantorna oftast efter 2–4 veckor, och redan den första sommaren kan du börja forma trädet. De doftande blomaxen kommer på sensommaren, när plantan har blivit några år gammal.

Många förknippar bonsai med ett färdigt litet träd från butiken. Med frön börjar du ett steg tidigare – och det ger dig något som ett köpt träd aldrig kan: Du bestämmer själv formen från den allra första groddplantan, och du kan odla arter som sällan eller aldrig säljs som färdiga bonsai. Det kräver tålamod, för det tar några år innan fröplantan har blivit ett riktigt bonsaiträd. I gengäld är trädet ditt eget från början till slut. Här nedan hittar du det du behöver veta för att komma bra igång med just den här arten.

Introduktion

Kyskhetsträd (*Vitex agnus-castus*), även kallat munkpeppar, är en lövfällande buske eller ett litet träd i familjen kransblommiga växter. Det växer naturligt från Medelhavsområdet till Väst- och Centralasien, ofta i torra flodfåror tillsammans med tamarisk och oleander. Bladen är handflikiga med 5–7 smala småblad och doftar aromatiskt. Från sensommaren till hösten kommer smala, upprätta ax med små, doftande, lila till blå blommor. Namnen kyskhetsträd och munkpeppar går tillbaka på en gammal tro: Fröna strödde över maten i kloster för att dämpa lusten. I trädgårdar blir arten oftast 2–4 meter hög. Som bonsai bildar den med tiden en kraftig stam med ljus, beige bark.

Förökning

Fröna har en vila som måste brytas innan de gror bra. Lägg dem i ljummet vatten i ca 24 timmar, blanda dem sedan med lite fuktig sådjord eller kokossåmull i en sluten påse och lägg den i kylskåpet i minst 4 veckor – gärna upp till 12 veckor. Strö sedan fröna på fuktig sådjord eller kokossåmull, täck dem tunt och tryck lätt. På en varm plats gror de oftast efter 2–4 veckor. Håll odlingsmediet jämnt fuktigt tills fröna har grott. När groddplantorna har fått sina första riktiga blad skolas de om till egna krukor med pikeringsjord.

Säkerhet: Frön, näringsämnen och odlingsmedier är inte avsedda att ätas – varken av människor eller djur. Vissa arter är giftiga, så förvara dem oåtkomligt för barn och djur.

Placering och ljus

Kyskhetsträdet vill ha ljus och luft: Från mitten av maj står det bäst ute i full sol, gärna varmt och i lä för kall vind. Står det för mörkt tappar det bladen. Groddplantor som har såtts inomhus flyttas ut först när det inte längre finns risk för nattfrost.

Vattning och näringsämnen

Låt ytan på odlingsmediet torka lätt innan du vattnar igen – arten tål torka bättre än stående vatten. På vintern vattnas bara sparsamt. Under växtsäsongen och blomningen ges flytande bonsainäring varannan vecka, dock längst till och med september.

Odlingsmedium

Färdig bonsaijord är ett bra val. Kyskhetsträdet bildar ett kraftigt rotsystem men behöver bara planteras om vart 2:a–3:e år. Till unga plantor passar pikeringsjord med kvartssand.

Beskärning

Kyskhetsträdet har en tendens att växa styvt upprätt. Bygg därför upp trädet i våningar: När ett skott har bildat 4–6 bladpar skärs det tillbaka till 2–3 bladpar. På vintern tas tunna och torra kvistar bort. Blommorna sitter i spetsen av årets skott, så ett träd som beskärs ofta blommar mindre.

Övervintring

Kyskhetsträdet är lövfällande och behöver en sval viloperiod. I trädgården tål arten en del frost, men i en skål är rötterna mycket mer utsatta. Låt trädet stå ute på hösten så länge det högst är lätt nattfrost – kylan skickar det i vila, och bladen faller. Innan det fryser på allvar flyttas det till en kall, frostfri plats vid ca 2–10 °C, t.ex. ett ouppvärmt rum, en kall källare eller ett frostfritt garage; när bladen har fallit behöver trädet inget ljus. Vattna sparsamt så att odlingsmediet inte torkar ut helt, och ge ingen näring. När knopparna börjar svälla på våren ska trädet stå ljust igen, och från mitten av maj kan det komma ut.

Viktiga odlingstips

Det mesta som går fel vid sådd beror på för mycket vatten eller för lite ljus. Jag rekommenderar ett lätt, näringsfattigt såmedium som såjord eller kokossåmull, så att de fina rötterna inte ruttnar. När groddplantorna ska skolas om ger pikeringsjord med kvartssand god dränering och ett stabilt rotsystem. Senare, när trädet ska formas som bonsai, är min färdigblandade bonsaijord en bra grund. Ha tålamod: Frön från samma påse gror inte alltid samtidigt, så låt såbrättet stå kvar även om de första groddplantorna redan har kommit upp.